

Функції кінематографу в процесі соціалізації

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю з'ясувати роль візуальної культури в конструюванні норм і цінностей у житті людини. Важливим є виявлення участі цієї культури у формуванні ідентичностей та їх репрезентації у суспільному середовищі. Відомо, що країна є життєздатною, якщо життєздатним є її суспільне середовище, тому в умовах кризи життєво необхідно мати соціально «здорове» суспільство. Саме соціалізація має сприяти соціальному «оздоровленню» громадян. У цьому процесі значну роль відіграє візуальна культура, а саме кінематограф.

Взагалі сфера культури володіє автономною логікою існування (на що звернув увагу В.О.Ядов на I Всеукраїнському соціологічному конгресі). Якщо інші інститути так чи інакше зазнають впливу одне одного, то культура лишається ніби відстороненою, при цьому обумовлюючи їх функціонування. Кіно як впливовий та популярний прояв візуальної культури може сконструювати потрібну соціальну реальність. З'явившись наприкінці дев'ятнадцятого століття, воно повністю захопило світ, і відтоді його популярність зростає у багато разів. Метою дослідження стало теоретичне дослідження соціокультурних функцій візуальної культури через аналіз кінематографу як засобу конструювання соціальної реальності.

Кіно – унікальне явище, яке виконує безліч функцій, однією з яких є комунікативна (див. А. Шебанова «Кінематограф як специфічна форма комунікації»). Між глядачем і кінофільмом відбувається складний процес комунікації, який можна вивчати з точки зору таких дослідників, як Ю.М. Лотман, Р. Якобсон, М. Бахтін.

Хоча комунікація – побічна дія кінематографу, без неї немає повного сприйняття фільму. А взагалі «кінематограф спроможний не тільки відображати норми й цінності суспільства, але й впливати на їх формування». Можливості кінематографу як специфічної форми комунікації допомагають соціалізувати тих, хто торкається дивовижного світу кіно.

Молоде покоління є одним з найактивніших споживачів продукції кінематографу, який відносно української молоді може виконувати як інтегруючу, так і диференціюючу функцію (див. О.Личковська «Комунікативні практики взаємодії з візуальними джерелами: між інтеграцією і диференціацією»). За результатом аналізу кіно вподобань, їх видів, видів глядацьких елементів фільму, мотивів звернення до кіно з боку молоді – любителів масового й елітарного кіно – О. Личковська пропонує висновок, що любителі авторського і масового кіно відрізняються за соціальними та психологічними характеристиками. Сама дослідниця підсумовує це словами: «Прагматика комунікативних практик ... спрямована на соціальне інтегрування індивідів у публічно-соціальному просторі, що призводить врешті-решт до формування як індивідуальних ідентичностей, так і колективних солідарностей». Тобто ми знову повертаємося до формування індивідів, що залежить від кіно, яке вони дивляться.

Кіно виконує транслуючу функцію: в усі часи незмінними лишаються поняття сміливості, відповідальності, відданості. Воно є тією «ниточкою», яка поєднує покоління, допомагає краще порозумітися батькам і дітям, незважаючи на їхній вік, стать і національність.

Саме конструювання національної ідентичності є важливою функцією кіно та фактором соціалізації індивідів. Що ж може сформувати національну ідентичність? На думку С.Семихат, кіно є одним із джерел її формування (див. фігури героїв-українців в таких фільмах, як «Они сражались за Родину», «Королева бензоколонки», «В бой идут одни «старики»). І хоча розглянуті нею фільми дуже різні, усіх їхніх героїв дещо об'єднує доброта, життєрадісність, оптимізм, миролюбивість, деякою мірою альтруїзм. Таким можемо уявити собі справжнього українця. Отже, можна з упевненістю говорити, що кіно є одним із джерел формування національної ідентичності.

У підсумку хочеться сказати, що кінематограф як засіб соціалізації виконує велику кількість різноманітних функцій, серед яких: комунікативна, інтегруюча і диференціююча,

трансляюча і функція, яка відповідає за формування національної ідентичності. Усі вони є важливими й актуальними в умовах комунікативно відтворюваного суспільства. Саме тому проблема кіно як засобу соціалізації неодмінно має вивчатися.

Акмурзин Андрей